

Aile Bütünlüğü ve Ekonomik Haklar Açısından İstanbul Sözleşmesi'nin Değerlendirilmesi

Istanbul Convention With Regards To Family
Integrity And Economic Rights

Hakan Murat ARSLAN

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi

Özet

Aile insanın huzur kaynağı, neslinin devamı için bir vasıta, yanlış iş ve davranışlardan alıkoyan bir kalkandır. İslamiyet ve tüm diğer mukaddes dinler zikredilen özelliklerinden dolayı ailelerin tanzimi ve saadeti üzerinde hassasiyetle durmuşlardır. Ancak son yüz yıldır özellikle Müslüman toplumların temel taşı sayılan saadetli aileler hedef alınmış ve akla hayale gelmeyecek tarzda tahrip edilmiştir. Bu çalışmada, 2012'de yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesinin özellikle Türkiye Müslüman halkını nasıl etkilediği üzerine betimsel analiz yapılmıştır. Çalışma sözleşmeyi tüm yönleri ile değil özellikle aile bütünlüğünün bozulması ve ekonomik haklar açısından ele almaktadır. Çalışma için gerekli veriler Kur'an, Hadisler, Risale-i Nur Külliyyatı, konu ile ilgili makaleler ve ilgili yasal dayanaklardan temin edilmiştir. Araştırma sonucunda, Müslüman bir toplumda uygulanmak istenen söz konusu sözleşme'nin İslami değerler dikkate alınmadan hazırlanmış olması sebebiyle Müslüman Türkiye halkı arasında doku uyuşmazlığı yaşandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, İslamiyet, İstanbul Sözleşmesi, Ekonomik haklar

Abstract

Family is a source of peace, a means for the continuation of the generation, a shield that prevents wrong deeds and behaviors. Islam and all other holy religions have focused on the arrangement and happiness of families due to their mentioned characteristics. However, in the last hundred years, the rightful families, which are considered the cornerstones of Muslim societies, have been targeted and destroyed in an unimaginable way. In this study, in 2012, entered into force of the İstanbul Convention, descriptive analysis especially was done on how it affects the Muslim people of Turkey. The work does not deal with all aspects of the contract, especially in terms of disruption of family unity and economic rights. The data required for the study were obtained from the Quran, Hadiths, Risale-i Nur Collection, articles on the subject and related legal bases. As a result of the research, the contract that is intended to be implemented in a Muslim society was prepared without taking Islamic values into consideration. Therefore tissue mismatch between the Muslim people of Turkey have been identified related to the contract as it happens.

Keywords: Family, Islam, İstanbul Convention, Economic rights

Giriş

İslamiyet'te ailenin, kişiyi dünya ve âhiret mutluluğuna ulaştıracağı kabul edilmektedir. Bundan dolayıdır ki islâm toplumlarının ıslahı yönünde atılacak her adımda aileden başlanmaktadır. Bu olumlu adımların başında aile kurmaya teşvik ve ailenin bütünlüğünün korunması gelmektedir.

Kur'an, erkeklere kadınlara karşı iyi muamelede bulunmayı emreder: "Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah (cc) onda pek çok hayır yaratmış olur" (Nisa, 4/19.) Allah (cc) teâlâ kadınlarla iyi geçinme konusunda erkeklerle Kur'an'da sıklıkla tahşidat yapmaktadır. Çünkü "yapan bilir" kaidesine insanı yaratan hangi konuda zaafi olacağını da bilir. Bu doğrultuda en küçük meselelerde kadınları kırmak, hatalarını yüzüne vurmak veya onlara kaba saba davranmak Kur'an hükümlerine aykırıdır. Hz. Muhammed de (asm) aile içinde eşlerin birbirleri ile olan muamelesinden bahisle, "Bir kadın Rabbine karşı gelmekten sakınır, bir ay orucunu tutar, beş vakit namazını kılar, iffetini korur ve kocasına itaat eder ederse, cennetin istediği kapısından girsin." (Camiu's-Sağir, Hadis no: 1505) buyurmuştur. Kadın ve erkek arasında gerçekleşen bu ilişkiler aile içinde vuku bulduğundan, aslında aile bütünlüğünün korunması konusunda Allah (cc) ve Resulü (asm) önemle ikazlarda bulunmuşlardır.

İnsan hayatının en önemli kararlarından biri olan evlilik ve aile hayatı, birçok semavi dinin kural ve uygulamalarında ayrıntıları ile yer almaktadır. Özellikle İslamiyet, Yahudilik, Hristiyanlık ve Uzak Doğu dinlerinde sosyolojik yapı ile din iç içedir. Hatta bu toplumlarda dinî ve kültürel olgular çoğu zaman birbirinden ayrılmaz haldedir (Mardin, 1992: 79-81). Ancak gelinen nokta itibarı ile toplumlar yozlaştırılmak veya tahrip edilmek istendiğinde aile bütünlüğünün bozulması ilk akla gelen haince adımdır. Bu durumu Bediüzzaman aşağıda gelen paragrafta izah etmiştir:

Bu sene inzivâda iken ve hayat-ı içtimaiyeden çekildiğim halde, bazı nurcu kardeşlerimin ve hemşirelerimin hatırları için dünyaya baktım. Benimle görüşen ekserî dostlardan, kendi ailevî hayatlarından şekvâlar işittim. "Eyvah!" dedim. "İnsanın, hususan Müslümanın tahassungâhı ve bir nevi cenneti ve küçük bir dünyası aile hayatıdır. Bu da mı bozulmaya başlamış?" dedim. Sebebini aradım. Bildim ki, nasıl İslâmiyetin hayat-ı içtimaiyesine ve dolayısıyla din-i İslâma zarar vermek için, gençleri yoldan çıkarmak ve gençlik hevesâtıyla sefâhete sevk etmek için bir iki komite çalışıyormuş. Aynen öyle de, biçare nisâ taifesinin gafil kısmını dahi yanlış yollara sevk etmek için bir iki komitenin tesirli bir surette perde altında çalıştığını hissettim. (Lem'alar, 326)

Bediüzzaman'ın özellikle "Biçare nisa taifesinin gafil kısmını yanlış yollara sevk etmek için birkaç komitenin çalıştığını hissettim." şeklindeki beyanı aslında aile mefhumu ve kadınlar üzerinde oynanan oyunların iç yüzünü açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca bu dessay komiteler, Müslümanları geçim sıkıntısı musibetine düşürüp ailelerinde huzursuzluk

İnsan hayatının en önemli kararlarından biri olan evlilik ve aile hayatı, birçok semavi dinin kural ve uygulamalarında ayrıntıları ile yer almaktadır.

*Her ne olursa
olsun "Ailenin
geçimini ben
sağlıyorum
öyle ise ben
hükmederim"
zihniyeti yanlıştır.*

çıkarmak ve islâmi hizmetlerini sekteye uğratmak istemektedirler. Bu durumu Bediüzzaman gelen paragrafta açıkça ifade etmiştir:

Burada da pek çok ayrı ayrı tarzda Risale-i Nur aleyhinde yaptıkları desiseler ve tedbirler ve şakirtleri soğutmak ve sarsmak plânları, hususan derd-i maişet belâları, Risale-i Nur'un inkişafını durdurmuyor, gündün güne tevessü ediyor. Hattâ en ziyade hücum edenler dahi, perde altında istifadeye çalışıyorlar (Kastamonu Lahikası, 290).

Ayrıca günümüzün sözüm ona medeniyet anlayışında gereklilik gibi ortaya atılan ancak zaruri olmayan ihtiyaçların karşılanmasında insanlar dolayısı ile aileler zorluk çektikleri için dünyayı ahirete tercih eder hale gelmişlerdir. Bu durum islâm toplumları için çok ızdırap verici bir haldir. Bahsedilen "geçim derdi" yüzünden birçok aile tahakküm altına alınmıştır. Geçen paragraflarda bahsedilen dessay komitelerin de amacı budur. Bediüzzaman ailelerin geçim derdi belasına nasıl düşürüldüğünü gelen paragrafta beyan etmiştir:

Bir mesele daha var; o da çok ehemmiyetlidir. Hüküm-ü Kur'âna göre, bu zamanda mimsiz medeniyetin icabatından olarak hâcât-ı zaruriye dörtten yirmiyeye çıkmış. Tiryakilikle, görenekle ve itiyadla, hâcât-ı gayr-ı zaruriye, hâcât-ı zaruriye hükmüne geçmiş. Âhirete iman ettiği halde, "zaruret var" diye ve zaruret zannıyla dünya menfaati ve maişet derdi için dünyayı ahirete tercih ediyor (Emirdağ Lahikası II, 632) .

İstanbul Sözleşmesinin Fikrî Temeli

Çalışmanın başlığında geçen İstanbul Sözleşmesi ve sözleşme içinde geçen eşlerin birbirine ekonomik şiddet uygulaması meselesinde özellikle tartışma çıkmasının temel nedeni İslâm toplumlarının özünde olmayan bir yaklaşımla meseleye yaklaşılmasındandır. Türkiye bir İslâm toplumdur. Bunun en açık delili camiler ve mezarlıklardır. İlgili sözleşme içinde geçen maddeler dikkatle incelendiğinde bu husus sürekli göz ardı edilmiştir. Bir ailede eşlerden biri veya ikisi çalışabilir, meslek sahibi olabilir. Her ne olursa olsun "Ailenin geçimini ben sağlıyorum öyle ise ben hükmederim" zihniyeti yanlıştır. Bu düşüncenin temelinde egoizm ve materyalizm vardır. Peki, İslâm toplumlarında bu düşüncede olan bencil kişiler yok mudur? olabilir, ancak bunların cezalandırılması ilgili sözleşmede ifade edildiği gibi olmalıdır.

Yukarıda açıklanan hususlar çerçevesinde çalışmanın özgün değeri, "İstanbul Sözleşmesi aile bütünlüğünü niçin tesis edememiştir ve eşlerin birbirlerine ekonomik şiddet uygulamalarına niçin mani olunamamıştır?" gibi soruların İslâmi anlayışla özellikle Risale-i Nur Külliyyatı açısından değerlendirildiği çok az sayıdaki çalışmalar arasında yer almasıdır.

Çalışmanın asıl amacı, yetkililerin ülke genelinde yürürlüğe koymayı planladıkları hukuk kurallarının İslâmi hükümlerle muvafık olması hususunda farkındalık oluşturmaktır. Aksi takdirde toplumla kural arasında

tabiri caizse doku uyuşmazlığı yaşanır ve kuralı tatbik etmek isteyen iradenin islâmi konuda zaafı olduğu sonucu çıkarılır.

Bu hususlar üzerinde yoğunlaşan çalışmanın sırası ile gelen ikinci bölümünde Kur'an, Hadis, Risale-i Nur Külliyyatı ve diğer eserlerde aile mefhumu ve bütünlüğünün korunması ile ilgili literatür taraması, üçüncü bölümünde çalışmanın yöntemi ve dördüncü bölümde sonuç ve değerlendirmeler yer almaktadır.

2. Literatür Taraması

2.1. Geçmişten Günümüze Türk-İslam Aile Hayatı

Türklerin göçebe hayatından imparatorluğa kadarki tarihi sürecinde, İslamiyet ile tanışmalarının büyük etkisi olmuştur. Türk-İslam sentezinin yaşandığı ve yerleşik bir devlet oluşun ilk temsilcisi Selçukludur. Özellikle Osmanlı yerleşik hayatı içinde islâm kültürü daha belirgin hale gelmiştir (Canatan, 2011: 104).

İslamiyet, Türk aile yapısının tanziminde önemli bir etkidir. Türklerin geçmişinden gelen değer ve alışkanlıklar islâmi ölçülere uyduğu ölçüde korunmuştur. Türklerde ve İslam kültüründe aile reisi erkektir. Bununla birlikte aile üyelerinin birbirlerine karşı sorumlulukları belirtilmiştir. Sadece dini bağlar değil gelenekler, coğrafi özellikler, yaşanan yer, tarım sistemi, yönetim şekilleri gibi faktörler de Türk aile yapısının şekillenmesinde etkilidir (Doğan, 2009: 33).

Osmanlı aile nizamı üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, klasik dönem (Tanzimat öncesi) ve Tanzimat sonrası dönem olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların dikkat çekici diğer bir yönü de aile hayatının toplumsal sınıflar açısından değerlendirilmiş olmasıdır. Bu açıdan hanedan aileleri ile avam aileler arasında yapısal farklılıklar olduğu aşikârdır (Özkerem ve Baş, 2016).

Tabakoğlu, (1992) çalışmasında, Osmanlı ailelerinin çok çocuklu olmasının istisna olduğunu beyan etmektedir. En yaygın aile tiplerinin bir, iki ve üç çocuklu olduğudur. Bu sebeple klasik dönemde Osmanlı aile yapısı beş kişiye ancak ulaşabilmektedir. Büyükanne ve büyükbaba olması durumunda veya erkeğin birden fazla eşle evli olması halinde nüfus kalabalıklaşmaktaydı (Ortaylı, 2006: 58).

Osmanlı'da çeşitli kültürel yapıdaki toplumların birlikte yaşamasından dolayı "mahalle" mekânsal birim olarak ön plana çıkmıştır. Geleneksel Osmanlı yaşamında mahalle kentlerin kültürel bir parçasıdır. 18. ve 19. yüzyılda, büyük şehirlerin köklü mahallelerinde dahi toplumu sınıflandırmaya itecek bir yapılanma yoktur. Bu açıdan mahalleler, ailelerin birbirleri ile organik bağlar kurduğu dinî ve kültürel yerleşim birimleridir (Özkerem ve Baş, 2016).

Tanzimat Fermanı ve sonrasında kabul edilen bir takım hukuki düzenlemeler ile Osmanlı aile yapısında klasik devir aile yapısına göre bazı

İslamiyet, Türk aile yapısının tanziminde önemli bir etkidir. Türklerin geçmişinden gelen değer ve alışkanlıklar islâmi ölçülere uyduğu ölçüde korunmuştur.

Tanzimat Fermanı ve sonrasında aile yapısının daha modernleşme yolunda olduğuna işaret eden süreçte boşanma kurallar açısından erkeğin bir hakkı olmakla birlikte nadiren kadınların da kullandığı görülmektedir.

farklılıklar gözlenmiştir. Esasen idari değişimleri içeren düzenlemelerde; kadın hakları, aile yapısı ve çocukların eğitimi konularında tanzimat yapılmıştır. Ancak mali açıdan daha üretken, daha tasarruflu bir yapıya bürünen ailelerin daha tüketici bir hal aldığı gözlemlenmiştir (Canatan, 2011: 110-113).

Tanzimat Fermanı ve sonrasında aile yapısının daha modernleşme yolunda olduğuna işaret eden süreçte boşanma kurallar açısından erkeğin bir hakkı olmakla birlikte nadiren kadınların da kullandığı görülmektedir. Bu hakkı genelde hanedan kadınları ve şiddet gören kadınlar mahkemelere müracaat ederek kullanmışlardır. Osmanlı boşanma hukukunda; erkeğin boşanmasına “talak”, kadının istemesi neticesinde gerçekleşen boşanmaya “muhalâa” ve mahkeme reisinin farklı nedenlerle evliliği bitirmesine “tefrik” denmektedir (Kurt, 2012:400).

Osmanlı tebaası içinde dini, dili, ırkı farklı olan aileler için de aile; kişinin hayatı boyunca bağlarını kopartmadığı yegâne kurumdur denilebilir. İnsanlar tüm problemlerini öncelikle aileleri ile birlikte çözmeye çalışırlar. Aile içi huzursuzluk bu problemler içinde en sıkıntılı olanıdır. Boşanmaların büyük çoğunluğu bu nedenle çıkmıştır. Hiçbir dinde boşanma hoş karşılanmaz (Doğan, 2001: 57).

Tanzimat Dönemi ile Fransa Medeni Kanunundan esinlenerek oluşturulan bir kısım fermanlar Türk-İslâm kültüründe yerleşik olan geleneklerin kaldırılması için radikal bir çözüm olamamıştır (Özkiraz ve Baş, 2016). Ancak ailenin yozlaşması için halk içine nifak tohumlarının atılması olarak yorumlanabilir. Burada dedit komitelerin nasıl iş gördüğü tarihi açıdan değerlendirilmiştir. Oysaki Fransız Medeni Kanununun Osmanlı’da tatbik edilmesinin mümkün olmayacağını herkes bilmekteydi, fakat asıl amaç aile yapısında olumlu değişiklikler yapmak değil, tahrir etmektir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde yine tanzimat sonrası Osmanlı döneminde olduğu gibi bir kısım yasal düzenlemeler Avrupa ülkelerinden ithal edilmiştir. 1926 yılında Millet Meclisi İsviçre Medeni Kanununu uyarlayarak Türk Medeni Kanunu diye halka tanıtmıştır.

1926’da İsviçre Medeni Kanununun kabul edilmesi ve 1934’te kadınlara genel seçimlerde oy verme hakkı tanınması ile eğitim ve ekonomik hayatta kadınlara erkekler ile eşit haklar tanınmıştır. Bu toplumsal ve ekonomik düzenlemelerin Türk-İslâm aile yapısında derin etkileri olmuştur (Kongar, 2013: 585).

Ailenin temel yapısı, fonksiyonları ve bireylerin rollerindeki bu köklü değişiklikler bir kısım sosyolojik problemleri ortaya çıkarmıştır. Bunlar içinde en sıkıntılı olanı boşanmadır. Türkiye’deki yıllık boşanma sayılarının son on yıl içindeki süreci incelendiğinde sosyolojik bir problemin varlığından söz edilebilir (Ünal, 2013: 592).

2.2. Aile Kavramı

Şimdi aile hayatında en mühim nokta budur ki, kadın, kocasında fenalık ve sadakatsizlik görse, o da kocasının inadına, kadının vazife-i ailevîsi olan

sadakat ve emniyeti bozsa, aynen askeriyedeki itaatın bozulması gibi, o aile hayatının fabrikası zîr-ü zeber olur. (Lem'alar, 327).

Bediüzzaman'a göre aile kavramının en mühim direği sadakat ve emniyettir. Bu direk ne erkek ne de kadın tarafından yıkılmamalıdır. Yıkıldığı takdirde aile fabrikası mahv olur.

2.2.1. Ailenin Kuruluş Gayesi

Aile kurumunun evlilik akdi ile başladığını bildiren Bediüzzaman'a göre, evlilik; eşlerin birbirini tamamlayan bir bütünü yarısı olduğu gerçeğine dayanan fitratlarının gereğidir. Eşlerin arasındaki sevgi ve saygı ahengi hiçbir zaman eksilmemelidir. Müstakbel çiftlerin maddi ve manevi açıdan denk olmaları çok önemlidir. Özellikle İslâmiyette "denklik meselesi" güçlü evliliklerin önde gelen şartlarındanır.

Celal Nuri (1910) ve bir kısım ahlakçıların ifade ettiği gibi eşler arasında sadece aklen, mizaç bakımından, huy olarak, soyu bakımından ve ahlâki yönden denklige bakılmamalıdır. Bu yönleri dikkate alarak kurulmuş bir evlilikte eşlerin beklenen sevgi ve saygıyı gösteremedikleri ve aile bütünlüğünü sarstıkları görülmüştür. Bediüzzaman sünnet-i seniyye mucibince dinen küfüv olmalarının ehemmiyeti üzerinde hassasiyetle durmuştur.

Sefahet medeniyeti ise bu hassas noktalara hiç değer vermezken neticesinde kısa süreli veya huzursuz evlilikler ortaya çıkmıştır. Hatta evliliği kısa süren bir beraberlik gibi gören daha da ileri gidip anlık evlilikleri savunan ve "sadakat" gibi kutsi bir değeri çağdışı bulan İngilizlerin mühim bir filozofu (Russell, 1952) aslında toplumu nasıl bir felakete sürüklediğinin farkında olmamıştır. Buna karşılık Bediüzzaman, eşler arasında sadakat ve emniyet kalmadığı takdirde aile bütünlüğünün bozulacağı düşüncesini savunmuştur.

2.2.2. Aile Fertlerinin Karşılıklı Görevleri

"Bir kimsenin karısına evde yardım etmesi, Allah(cc)'ın gazabını kaldırır. Hayırlarını ve derecesini artırır. Evinde hizmet görüp, bundan utanmayan kimsenin adı şehitler defterine kaydedilir. Gece ve gündüz Cenab-ı Hak ona şehit sevabı ihsan eder." (Camiu's-Sağır, Mefatih-ül- Cinan)

Yukarıda Hz. Muhammed'in (asm) konu ile ilgili açık beyanı bulunmaktadır. Ayrıca konunun daha vazih olarak ifade edilmesi için sırası ile gelen paragraflarda Kur'an'ın tefsiri olan Risale-i Nur Külliyyatından da örnekler sergilenmektedir.

Aile hayatı içinde yaşanan musibetleri ve huzuru paylaşabilmek Bediüzzaman'a göre sosyal hayatın neticesidir. "İnsanın en fazla ihtiyacını tatmin eden, kalbine karşılık bir kalbin bulunması" (İşarat-ül İcaz, 164). durumu üzerinde duran Nursi, kalbi hislerin eşler arasında ahenkli paylaşılmasının önemli olduğunu beyan etmektedir. Ayrıca Bediüzzaman; "evet! İnsan bir refikaya/hayat arkadaşına muhtaçtır ki, iki taraf arasında, hayatlarına lazım olan şeyleri yardımlaşmak suretiyle yapabilsinler" (İşarat-ül İcaz,

Aile kurumunun evlilik akdi ile başladığını bildiren Bediüzzaman'a göre, evlilik; eşlerin birbirini tamamlayan bir bütünü yarısı olduğu gerçeğine dayanan fitratlarının gereğidir.

*İstanbul
Sözleşmesi
Türkiye’de kabul
edileli sekiz yıllık
bir süre geçmesine
rağmen aile
bütünlüğünün
güçlenmediği,
kadına şiddetin
azalmadığı
ve kadın
cinayetlerinin
artarak devam
ettiği istatistiki
sonuçlarla
aşikârdır.*

153) şeklindeki görüşü ile eşler arasında esasen olması gereken dayanışma ve yardımlaşmanın ehemmiyetine vurgu yapmıştır.

Bediüzzaman, aile bütünlüğünün materyalizm ve feminizm gibi sapkın akımlarla bozulmak istendiğini görmüş ve eşlerin daire-i şeriat içinde hareket etmeleri gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu gibi akımlar eşler arasındaki geçim ahengini bozarak aile huzurunu tahrib etmektedir.

Dolayısıyla Bediüzzaman’a göre ailede kadının en asli vazifesinin çocuk terbiyesi olduğu ve kendi eğitimi ve karakteri üzerinde annesinin çok büyük etkisinin olduğunu eserlerinde dile getirmiştir. Çocukların İslâmi terbiyeyi alması konusunda anne-babaya büyük sorumlulukların düştüğü açıktır. Bu sorumluluk tamamen anne üzerine yüklenilmemelidir. Yani çocukların terbiyesi hususunda da eşler yardımlaşma ve dayanışma içinde olmalıydılar.

2.3. İstanbul Sözleşmesi ve Aile Kavramı

İstanbul Sözleşmesi Türkiye’de kabul edileli sekiz yıllık bir süre geçmesine rağmen aile bütünlüğünün güçlenmediği, kadına şiddetin azalmadığı ve kadın cinayetlerinin artarak devam ettiği istatistiki sonuçlarla aşikârdır. Bu durum önü alınmazsa gelecek kuşakları da tehlikeye atmaktadır. Aile içi kavgaların bitip tükenmediği, baba tarafından anneye şiddetin devam ettiği hatta annenin öldürülmek istendiği ailelerde çocukların psikolojik ve manevi yanları ne ölçüde yara almaktadır? Bu tahribatın gelecekte karşımıza çıkaracağı problemlerin büyüklüğü tahayyül edilebiliyor mu? İstanbul Sözleşmesi ile İslâmi hükümlere göre cinsiyeti ve cinsel tercihleri sapkın bazı marjinal grupların kendilerinin sanki doğal hakkıymış gibi Müslüman Türkiye toplumuna yakışmayacak bir takım uygulamalar içine girdikleri görülmektedir. Bu sapkın uygulamalar özellikle daha ergenliğe geçme aşamasında olan çocukların yanlış örnekleri kendilerine rehber edinmelerine sebep olmaktadır.

Bu görüşlere katılmayan kesim ise olaya tarafsız bakamayarak kadınların şiddet gördüğünü ve bu vahşetin engellenmesi için ilgili sözleşmenin mutlaka uygulanmasını savunmaktadırlar. Ancak unutmamak gerekir ki, bu sözleşme sadece kadının kocasından fiziksel şiddet gördüğünde cezalandırılmasını içeren kurallar bütünü değildir. İçinde İslâm’a mugayir (ters düşen) toplumsal cinsiyet, sözde namus gibi birçok hüküm yer almaktadır.

İstanbul Sözleşmesi ve benzer tüm aile bütünlüğünü tanzim eden yasaların çıkartılmasındaki genel sebep eşler arasında dindarlık noktasında eşit olmama durumudur. Özellikle tekrar belirtmek gerekir ki Türkiye bir İslâm toplumdur. O halde Müslümanca hareket edilmelidir. Bu durumu gelen paragrafta Bediüzzaman açıkça beyan etmiştir.

Kur’an’a göre koca, karıya küfuv olmalı, yani, birbirine münasip olmalı. Bu küfuv ve denk olmak, en mühimi, diyanet noktasındadır. Ne mutlu kocaya ki, kadınının diyanetine bakıp taklit eder; refikasını hayat-ı ebediyede kaybetmemek için mütedeyyin olur. Bahtiyardır kadın ki, kocasının diyanetine bakıp "Ebedî arkadaşımı kaybetmeyeyim" diye takvâya girer. Ne

bedbahttır o kadın ki, müttakî kocasını taklit etmez, mübarek ebedî arkadaşını kaybeder. Veyl o erkeğe ki, salih kadını ebedî kaybettirecek olan sefahete girer. Binler veyl iki bedbaht zevc ve zevceye ki, birbirinin fiskını ve sefahatini taklit ediyorlar, birbirine ateşe atılmasında yardım ediyorlar (İman ve Küfür Muvazeneleri, 189).

Bazı okuyucular bu araştırmanın taraflı bir bakışla oluşturulduğu izlenimine kapılabilirler. Yani “niçin olaya sürekli İslamiyet zaviyesinden bakılıyor? Türkiye’de çıkan yasalar sürekli bu açıdan değerlendirilerek mi çıkıyor? Bu sözleşme de İslâmî hükümler dikkate alınmadan çıksın ne olur?” gibi soruları sorabilirler. Ancak daha önce ve şimdi, hangi kanun ve benzeri karar yetkili irade tarafından çıkartılırsa çıkartılsın eğer Türkiye’de uygulanacaksa Kur’an ve Hadisler ile uyumlu yani İslamiyet’e uygun olmalıdır. 1960 ve 1982 Anayasalarının ve Türk Medeni Kanunu gibi daha birçok kanunun niçin sürekli tartışıldığı düşünülmalıdır.

Ayrıca eşler arasında şayet çözümü imkânsız geçimsizlikler oluşmuşsa boşanmak belki mümkündür, fakat Bediüzzaman bu tarz bir evlilik müessesesi oluşacağına kadınların meşru yollardan geçimlerini temin etmek şeklinde bekâr kalmalarının daha uygun olacağını, aksi takdirde İslâmiyetin haysiyetine ve milletimizin şerefine yakışmayacağını gelen paragrafta ifade etmiştir.

Hemşirelerim, mahremce bu sözümlü size söylüyorum: Maişet derdi için, serseri, ahlâksız, frenkmeşrep bir kocanın tahakkümü altına girmektense, fitratınızdaki iktisat ve kanaatle, köylü mâsum kadınların nafakalarını kendileri çıkarmak için çalışmaları nev’inden kendinizi idareye çalışınız, satmaya çalışmayınız. Şayet size münasip olmayan bir erkek kısmet olsa, siz kısmetinize razı olunuz ve kanaat ediniz. İnşallah (cc), rızanız ve kanaatinizle o da ıslah olur. Yoksa, şimdiki işittiğim gibi, mahkemelere boşanmak için müracaat edeceksiniz. Bu da, haysiyet-i İslamiye ve şeref-i milliyemize yakışmaz (Lem’alar, 328).

2.3.1. İstanbul Sözleşmesi’nin Tartışılan Maddeleri

İstanbul Sözleşmesi; aile bireylerinin birbirlerine uyguladıkları şiddetin önlenmesi, mağdur durumda olanların korunması ve şiddet uygulayanların cezalandırılması gibi kanunen cezai müeyyide gerektiren unsurların ortadan kaldırılmasını sağlayacak yegane hükümler bütünüymüş gibi gösterilmektedir. Ancak aile bireylerinin tümü üzerinde İslâmî kültürümüze yakışmayan olumsuz hükümler içerdiği sürekli göz ardı edilmektedir. Yerleşik Türk-İslam medeniyetinde aile bireyleri arasında saygı ve sevgi teamüllerle benimsenmiştir. Bu teamüllerin tahrip edilmesini isteyen tahripkâr komiteler ellerinden geleni arkalarına koymadan tüm sinsi planlarını uygulamaktadırlar. Bu minval üzere iş bu sözleşme içinde İslama ters düşen maddeler Müslüman Türk toplumu tarafından tartışılır hale gelmiştir.

*Maişet derdi için,
serseri, ahlâksız,
frenkmeşrep
bir kocanın
tahakkümü altına
girmektense,
fitratınızdaki
iktisat ve kanaatle,
köylü mâsum
kadınların
nafakalarını
kendileri çıkarmak
için çalışmaları
nev’inden
kendinizi idareye
çalışınız, satmaya
çalışmayınız.*

Aşağıda İstanbul Sözleşmesinde yer alan ve Müslüman Türkiye halkının yaşayışına uymayan kavram ve düşüncelerin geçtiği maddelerin bir kısmını sergilenmiştir (Paksoy, 2020);

Madde 2/2: Taraflar bu sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarına özel olarak dikkat göstereceklerdir.

Madde 3/a: "Kadına karşı şiddetten", kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır.

Madde 3/b: "Aile içi şiddet", eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgâhı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;

Madde 4/3: Taraflar bu sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.

Madde 14/1: Taraflar, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dâhil edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.

Yukarıda geçen maddeler dikkatle incelendiğinde şu dört unsur ön plana çıkmaktadır. Birincisi kadın ve erkek cinsiyetlerinin dışında başka cinsiyet yönelimlerinin olabilmesi normaldir, bu şekilde yönelimi olanlara erkek ve kadınlara verilen tüm hakların verilmesi anlayışıdır. İkincisi eşi tarafından şiddet gören kadının mağduriyeti ile ilgili tek tarafli çözüm üretilmesidir. Oysa eşi tarafından şiddet gören nice erkeklerin varlığı bilinmektedir. Üçüncüsü ve en dehşetlisi ise eğitim boyutunda öğrencilere yeri ve zamanı geldiğinde İslâmi ve milli değerlerimizden arındırılarak tüm farklı cinsiyet eğilimlerinin sanki normalmiş gibi benimsetilmesidir. Dördüncü olarak da ekonomik şiddetin önlenmesi adına kadına ekonomik bağımsızlığının tanınmasıdır.

Hâlbuki bin yıllık İslâmi geleneğimizde kadına ekonomik baskı diye bir şeyden bahsetmek mümkün değildir. Kadınlar aile içinde ya annedir, ya eşdir ya da kız çocuğu konumundadır. Her halükârda İslâm inancına göre baş tacıdırlar.

Bahsedilen maddelerden ve yaşanan olaylardan açıkça anlaşılmaktadır ki aileleri iman zaafiyeti kurt gibi kemirmekte ve uçuruma sürüklemektedir. Ancak sivil toplum kuruluşları dâhil yetkili irade bu önemli noktayı sürekli göz ardı edip ehemmiyetsiz önlemlerle sorunlar çözülmek istenmektedir.

Sözleşmenin yukarıda geçen tahripkâr yapısına rağmen nasıl bir yol izlenmelidir ki böyle bir yanlıştan dönülsün? Bunun uluslararası hukukta yeri var mıdır? gibi sorular akla gelebilir. Öncelikle yetkili iradenin samimi bir çözüm arayıp-aramadığı önemlidir. Eğer çözüm için samimi iseler;

1- Bir kısım Avrupa devletinin yaptığı gibi toplumsal değerlerimize uymuyor gerekçesi ile sözleşme tek taraflı fesh edilebilir ya da ilgili maddeler ile ilgili tashih istenebilir.

2- Sözleşme fesh edilirse, aile içi şiddetin önlenmesi ve özellikle kadının mağduriyetinin ortadan kaldırılması adına TCK ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunlarda ilgili değişiklikler yapılarak hak kayıpları önenebilir.

3- Hali hazırdaki Türk Medeni Kanunu Türk-İslam kültürüne uygun olarak tekrar gözden geçirilerek din, adet, ahlâk, gelenek, örf ve namus gibi kavramlar ilgili hükümlerle teminat altına alınabilir.

4- 6284 sayılı kanunla ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Türk toplumunun özgün yapısına, değerlerine, tarihine uygun olarak gerçekleştirilecek araştırmalar Türkiye'de aile gerçekliği, değişimi ve dönüşümü, tarihsel evreleri hakkında daha gerçekçi ve bilimsel verilere ulaşmaya yardımcı olacaktır (Ekici, 2014) .

2.4. Aileyi Bir Arada Tutan Unsurlar

2.4.1. Daire-i Şeriat

Müslüman aileleri bir arada tutan unsurların başında helâl dairesi içinde yaşamak gelir. Bu da ancak daire-i şeriat denilen Kur'an hükümlerine bağlı olmak demektir. Hadisler de Kur'anın tefsiri mahiyetinde olduğundan onlar da ölçü alınmalıdır. Ayrıca Kur'an'ın 21. Yüzyıl anlayışına uygun tefsiri olan Risale-i Nur Külliyyatında geçen hükümler de yol göstericidir. Aşağıda Bediüzzaman'ın aile bütünlüğü ve daire-i şeriat ile ilgili görüşlerinin içeren bir dizi paragraf sergilenmiştir.

Bu zamanda aile hayatının ve dünyevî ve uhrevî saadetinin ve kadınlarda ulvî seciyelerin inkişafının sebebi, yalnız daire-i şeriatteki âdâb-ı İslâmiyetle olabilir (Lem'alar, 327).

Kadının en cazibeli ve en tatlı güzelliği, kadınlığına has bir letafet ve nezaket içindeki ahlâk güzelliği ve şefkatidir (Sözler, 680).

Müslüman aileleri bir arada tutan unsurların başında helâl dairesi içinde yaşamak gelir. Bu da ancak daire-i şeriat denilen Kur'an hükümlerine bağlı olmak demektir.

*Açık saçıklık ise,
bu sadakati kırar,
kocası nazarında
emniyeti kaybeder,
ona vicdan azabı
çektirir.*

Demek, medeniyetin ref-i tesettürü hilâf-ı fitrattır. Kur'ân'ın tesettür emri fitrî olmakla beraber, o maden-i şefkat ve kıymettar birer refika-i ebediye olabilen kadınları, tesettür ile sukuttan, zilletten ve mânevî esaretten ve sefaletten kurtarıyor (Lem'alar, 318) .

Eğer âhirete iman o haneye girse, birden ışıklandıracak. Ortalarındaki münasebet ve şefkat ve karâbet ve muhabbet, kısacık bir zaman ölçüsüyle değil, belki dâr-ı âhirette, saadet-i ebediyede dahi o münasebetlerin devamı ölçüsüyle samimî hürmet eder, sever, şefkat eder, sadakat eder, kusurlarına bakmaz gibi ahlâk yükseklir. Hakikî insaniyet saadeti o hanede başlar inkişafa (Asa-i Musa, 62).

Evet, Ramazan-ı Şerifte bid'aların ref'ine Ehl-i Sünnet ve Cemaatin ekseriyetle hâlis duası bir şart ve bir sebep-i mühim idi. Maalesef camilere Ramazan-ı Şerifte bid'alar girdiğinden, duaların kabulüne sed çekip ferrec gelmedi (Lem'alar;186) .

2.4.2. Emniyet ve Sadakat

Aile içinde eşler arasında samimi emniyet ve sadakatin sağlanmasının temel esasının kadının tesettüre riayet etmesi, buna mukabil erkeğin himâyet, merhamet ve hürmet göstermesi olduğu gelen paragraflarda Bediüzzaman'ın dilinden ifade edilmiştir.

Hâlbuki tesettürün ref'i, izdivacı teksir etmeyip çok azaltıyor. Çünkü en serseri ve asrî bir genç dahi refika-i hayatını namuslu ister. Kendi gibi asrî, yani açık saçık olmasını istemediğinden bekâr kalır, belki de fuhşa sülûk eder. Kadın öyle değil; o derece kocasını inhisar altına alamaz. Çünkü kadının aile hayatında müdir-i dâhilî olmak haysiyetiyle kocasının bütün malına, evlâdına ve her şeyine muhafaza memuru olduğundan en esaslı hasleti sadakattir, emniyettir (İman ve küfür Muvazeneleri, 190).

Açık saçıklık ise, bu sadakati kırar, kocası nazarında emniyeti kaybeder, ona vicdan azabı çektirir. Hattâ erkeklerde iki güzel haslet olan cesaret ve sehâvet kadınlarda bulunsa, bu emniyete ve sadakate zarar olduğu için, ahlâk-ı seyyiedendir, kötü haslet sayılırlar. Fakat kocasının vazifesi, ona hazinedarlık ve sadakat değil, belki himâyet ve merhamet ve hürmettir. Onun için, o erkek inhisar altına alınmaz, başka kadınları da nikâh edebilir. (Lem'alar, 190)

2.4.3. Hürmet

Bediüzzaman'a göre eşler arasında kâmil bir huzurun ve hayat saadettinin sırrı aralarındaki karşılıklı emniyet, samimi hürmet ve muhabbetir. Aksi takdirde sun'î hürmet mecazi merhameti getirir. Gelen paragrafta bu durum açıkça ifade edilmiştir.

Bir ailenin saadet-i hayatiyesi, koca ve karı mabeyninde bir emniyet-i müteakabile ve samimî bir hürmet ve muhabbetle devam eder. Tesettürsüzlük ve açık saçıklık, o emniyeti bozar, o müteakabil hürmet ve muhabbeti de kırar. Çünkü açık saçıklık kılığına giren on kadından ancak bir tanesi

bulunur ki, kocasından daha güzeli görmediğinden, kendini ecnebiye sevdirmeye çalışmaz. Dokuzu, kocasından daha iyisini görür. Ve yirmi adamdan ancak bir tanesi, karısından daha güzelini görmüyor. O vakit o samimi muhabbet ve hürmet-i mütekaibile gitmekle beraber, gayet çirkin ve gayet alçakça bir his uyandırmaya sebebiyet verebilir (Lem'alar, 320).

2.4.4. Ailede Mesailerin Tanzimi

Müslüman aile hayatında Şer'an kadın dâhili hadiselerden sorumlu olarak eşinin evde olmadığı durumlarda ortak kazanılmış malı, çocukları ve her türlü mukaddesi muhafaza ile vazifelidir. Bunun böyle olduğunu Bediüzzaman aşağıda geçen paragrafta açıkça beyan etmektedir.

Kadının aile hayatında müdir-i dâhili olmak haysiyetiyle kocasının bütün malına, evlâdına ve her şeyine muhafaza memuru olduğundan en esaslı hasleti sadakattir, emniyettir (İman ve Küfür Muvazeneleri, 190).

2.5. Aile Hayatını Tahrip Eden Unsurlar

2.5.1. Derd-i Maişet Belâsı

Derd-i maişet, diğer bir deyişle geçim derdi kişileri sıkıntıya soktuğu gibi aileleri de geçimsizliğe düçar bırakmaktadır. Aşağıda gelen Hadis-i şerifler ve Kur'an'ın tefsiri mahiyetinde olan Risale-i Nurlarda geçen bahisler dikkatle incelendiğinde müslüman ailelerin derd-i maişet belasına düşmesinin sebepleri aşağıda sıralandığı gibidir;

- 1- İktisatsızlık
- 2- İsrâf
- 3- Şükürsüzlük
- 4- Nimet-i İlâhiye'yi takdir etmemek
- 5- Küfran-ı Nimet
- 6- Aza kanaât etmemek

Hattâ dokuz sene (şimdi otuz sene) evvel benimle beraber Burdur'a nefyedilen reislerden bir kısmı, parasızlıktan zillet ve sefaletе düşmemek için, zekâtlarını bana kabul ettirmeye çok çalıştılar. O zengin reislerle dedim: "Gerçi param pek azdır. Fakat iktisadım var, kanaate alışmışım. Ben sizden daha zenginim." Mükerrer ve musırrâne tekliflerini reddettim. Cây-ı dikkattir ki, iki sene sonra, bana zekâtlarını teklif edenlerin bir kısmı, İktisatsızlık yüzünden borçlandılar (Lem'alar, 242).

"İktisat eden, maişetçe aile belâsını çekmez" mealindeki hadis-i şerifin sırrıyla, "iktisat eden, maişetçe aile zahmeti ve meşakkatini çok çekmez." Evet, iktisat kat'î bir sebep-i bereket ve medar-ı hüsn-ü maişet olduğuna o kadar kat'î deliller var ki, had ve hesaba gelmez. Ezcümle, ben kendi şahsımda gördüğüm ve bana hizmet ve arkadaşlık eden zatların şهادetleriyle diyorum ki: İktisat vasıtasıyla bazan bire on bereket gördüm ve arkadaşlarım gördüler (Lem'alar, 242) .

Kadının aile hayatında müdir-i dâhili olmak haysiyetiyle kocasının bütün malına, evlâdına ve her şeyine muhafaza memuru olduğundan en esaslı hasleti sadakattir, emniyettir.

*Bediüzzaman,
dünya hırsı
yüzünden
sarhoş ve sersem
olmuş insan ve
toplumlardan
örnekler vererek,
onların tarihte ne
tür zillet altında
yaşadıklarını
açıkça ifade
etmiştir.*

İmam-ı Şâfi'den (ra) rivayet var ki: "Hâlis talebe-i ulûmun rızıkına ben kefalet edebilirim" demiş. "Çünkü rızıklarında vüs'at ve bereket olur." Madem hakikat budur ve madem hâlis talebe-i ulûm ünvanına Risale-i Nur şakirtleri bu zamanda tam liyakat göstermişler. Elbette, şimdiki açlık, ve kahta mukabil Risale-i Nur hizmetini bırakmak ve zaruret-i maişet özüyle maişet peşine koşmak yerine en iyi çare, şükür ve kanaat ve Risale-i Nur talebeliğine tam sarılmaktır. Evet, her tarafta bu derd-i maişet herkesi sarıyor. Ehl-i dalâlet bundan istifade eder. Ehl-i diyanet de kendini mazur bilir, "Zarurettir, ne yapalım" der. Demek ki, Risale-i Nur şakirtleri, bu açlık ve zaruret musibetine karşı yine Nurla mukabele etmeli. Her şakirdin vazifesi, yalnız kendi imanını kurtarmak değil; belki başkasının imanlarını da muhafaza etmeye mükelleftir. O da hizmete ciddî devamla olur. (Kastamonu Lahikası, 249)

Endişeli sual: Bu âhîrzaman fitnesinde açlık, ehemmiyetli bir rol oynayacak. Onunla ehl-i dalâlet, biçare aç ehl-i iman, derd-i maişet içinde boğdurup, hissiyat-ı diniyeyi ya unutturup ya ikinci, üçüncü derecede bırakmaya çalışacak diye, rivayetlerden anlaşılıyor. Acaba, her şeyde hatta kaht azabında ehl-i iman ve mâsumlar için bir veçh-i rahmet ve kader-i İlâhî cihetinde adalet olduğu, bunda ne tarzda olur? Ve ehl-i iman, hususan Risale-i Nur talebeleri bu musibete karşı iman ve âhîret hesabına ne cihetle istifade edip nasıl davranacaklar ve mukavemet edecekler?

Elcevap: Şu musibetin en ehemmiyetli sebebi, küfran-ı nimet ve şükürsüzlük ve nimet-i ilâhiyenin kıymetini takdir etmemeklikten gelen bir isyan olduğundan, Âdil-i Hakîm, nimetinin, hususan gıda kısmının, hususan hayat noktasında en büyük nimet olan ekmeğin hakikî lezzetini ve çok ehemmiyetli kıymetini ve nimetiyet noktasında fevkalâde derecesini göstermekle, hakikî şükre sevk etmek hikmetiyle, Ramazan gibi riyazet-i diniyeye riayet etmeyen şükürsüz insanlara bu musibeti verip, aynı hikmet için adalet etmiş. (Kastamonu Lahikası, 177)

2.5.2. Hırs ve Haset

Bediüzzaman, dünya hırsı yüzünden sarhoş ve sersem olmuş insan ve toplumlardan örnekler vererek, onların tarihte ne tür zillet altında yaşadıklarını açıkça ifade etmiştir. Örneğin, hırs ile dünyaya ve maddeye tapar gibi bağlı olan Yahudilerin tarih sürecinde hep zelil olduklarını hatırlatmaktadır (Mektubat, 279). Bediüzzaman, Müslümanların hırs yüzünden haram-helâl demeden her şeyi mubah görüp ahireti unutup sırf dünya malına tamahkârlık göstermeleri ve zekât gibi islâm dininin temel esasına riayet etmemeleri halinde başlarına gelecek belâ ve sıkıntıların hiç eksik olmayacağını ayrıca bu kötü ahlâktan mutlaka kurtulmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Genel olarak hırs, tamah ve derd-i maişetle ifade edilir. İlâhi taksimata razı olmayan insan, rızıkından endişe etmeye başlar. Bu da insanda hırsa

sebepler olur; onu riyakârlığa sokar. Bunun çaresi, ilacı ise, iktisat, kanaât, tevekkül ve kısmetine razı olmaktır (Mektubat, 251).

Birçok kötülüğe kaynaklık eden, kalbî hastalıklardan olan hasedin çeşitli tarifleri vardır. Genel olarak ahlakçıların da belirttiğine göre haset, başkasının sahip olduğu nimetin onun elinden gitmesini, yok olmasını istemektir (Rıfat, 1893: 20).

2.5.3. Sadakâtsizlik

Şimdi aile hayatında en mühim nokta budur ki kadın, kocasında fenalık ve sadakatsizlik görse, o da kocasının inadına, kadının vazife-i ailevîsi olan sadakat ve emniyeti bozsa, aynen askeriyedeki itaatın bozulması gibi, o aile hayatının fabrikası zîr-ü zeber olur. Belki o kadın, elinden geldiği kadar kocasının kusurunu ıslaha çalışmalıdır ki, ebedî arkadaşını kurtarsın. Yoksa o da kendini açıklık ve saçıklıkla başkalarına göstermeye ve sevdirmeye çalışsa, her cihetle zarar eder. Hakikî sadakati bırakan, dünyada da cezasını görür. Çünkü namahremlerin nazarından fitratı korkar, sıkılır, çekilir. Namahrem yirmi erkeğin on sekizinin nazarından istiskal eder. Erkek ise, namahrem yüz kadından, ancak birisinden istiskal eder, bakmasından sıkılır. Kadın o cihette azap çektiği gibi, sadakatsizlik ittihamı altına girer, zafiyetiyle beraber hukukunu muhafaza edemez (Lem'alar, 327).

2.6. Kur'an'da ve Hadislerde Aile Hayatı ve Bütünlüğü

Kur'an, kadınlara iyi muamelede bulunmayı emreder: "Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah (cc) onda pek çok hayır yaratmış olur" (Nisa, 4/19.) Kadınlarla iyi geçinme Allah (cc)'ın emridir. En basit bir meselede kadını kırmak, hatasını yüzüne vurmak ve ona nazik davranmak yerine kaba saba davranmak Allah (cc)'ın emrine aykırı bir davranıştır.

"Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım." (Tirmizi, Menakıp, 63)

"Dikkat edin! Sizin, hanımlarınızın üzerinde hakkınız vardır. Hanımlarınızın da sizin üzerinizde hakkı vardır. Sizin hanımlarınız üzerindeki hakkınız, namuslarını muhafaza etmeleri ve hoşlanmadığınız kimselerin evinize girmesine izin vermemeleridir. Dikkat edin! Hanımlarınızın sizin üzerinizdeki hakkı ise onların giyim ve gıda ihtiyaçlarını güzelce karşımanızdır." (Tirmizi, Rada', 11)

"Kadınlar, erkeklerle birlikte bir bütünü tamamlayan diğer yarıdır." (Ebu Davud, Taharet, 94)

"Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır." (Rûm (30), 21; Nahl (16), 72; Nûr (24), 32.) Peygamber Efendimizde (asm) ailede eşlerin birbirleriyle olan ilişkilerinden söz

*Namahrem
yirmi erkeğin
on sekizinin
nazarından
istiskal eder. Erkek
ise, namahrem
yüz kadından,
ancak birisinden
istiskal eder,
bakmasından
sıkılır.*

Aile kaynaklarının bir emanetçi sorumluluğunda kullanılması esastır. Ağır ekonomik şartlar altında bu sorumluluğun daha da artacağı aşikârdır.

ederek, “Senin ona davranışına bağlı olarak, o senin cennetin ya da cehennemnin olur.” (Mecmauz Zevâid, 4/306) buyurmuştur.

“Deveye binen kadınların en iyileri, Kureysli kadınların salihleridir. Onlar küçük çocuklara daha şefkatlidirler, kocalarının mallarını da daha iyi koruyucudurlar.” (Buhârî, Enbiya, 105; Müslim, Fedâilî’s-Sahâbe, 200-203: 2527).

Aile kaynaklarının bir emanetçi sorumluluğunda kullanılması esastır. Ağır ekonomik şartlar altında bu sorumluluğun daha da artacağı aşikârdır. Bu sebeplerden ötürü Peygamber Efendimiz, kadının, ailenin bütçesinden aşırı şekilde infakta bulunmasını yasaklayarak, şöyle buyurmuştur: “Kocasının izni olmadan kadın, eşinin malından infak edemez.” (Camîu’s-Sağîr, Hadis no: 5300)

Allah (cc), cennette eşlerin gölgelerde, koltuklarda yaslanıp sohbet edeceklerini, baba, eş ve çocuklarından iyi olanların da kendileriyle beraber olacaklarını haber vererek (Yasin (36), 55- 56; Tûr (52), 17-21; Ra’d (13), 22-24.), ailenin bütünlüğünü korumanın önemine işaret etmiştir. Peygamberimizde (asm) aile kurumunun dağılması demek olan “boşanmanın”, Allah (cc)’in, kullarının yapmasından asla hoşlanmadığı, bununla beraber yasaklamayıp izin verdiği bir durum olduğunu bildirmiş, “Allah (cc)’in, helal kıldıkları arasında en sevmediği şey boşanmaktır.” (İbn-i Mâce: 2018) buyurmuştur.

Ayrıca âyet ve hadislerde, ailenin geçiminin erkeğin sorumluluğuna bırakılmış olması da onun evin idaresi görevini de yürütmesi gerektiğine dair bir işarettir. Nitekim İmam Taberî, Nisâ Suresi’nin 34. âyetini tefsir ettiğinde, erkeğin evin idarecisi olduğunu söylemiş ve bunun gerekçesini de erkeğin kadından üstün yaratılmış ve evin geçiminden de sorumlu tutulmuş olması olarak açıklamıştır (Taberî, Camîu’l-Beyân (Tefsîru’t-Taberî), Nisâ süresi 34. Ayetin tefsiri).

Aile yönetiminin kocanın sorumluluğunda olması ve onun bu göreve liyakati hususu, Nisâ Suresi’nde şöyle açıklanır: “Allah (cc)’in insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur.” (Nisa Süresi, 34. Ayet) Peygamber Efendimiz de aile yöneticiliği görevinin erkeğin sorumluluğunda olduğunu dile getirerek şöyle buyurur: “Erkek de ailesi üzerinde bir gözeticidir ve o da ailesinden sorumludur.” (Buhârî, Nikâh, 82 ve Müslim, İmâre, 5)

Aile yönetiminde, eşlerin iyi geçinmesinin ve karşılıklı haklarını en güzel tarzda yerine getirmelerinin dışında erkeğe düşen bir diğer görev de hanımıyla istişare etmesi, aileyi ilgilendiren durumlarda ona danışmasıdır. Allah (cc), Peygamber Efendimize yönetim işlerinde bu prensibi gözetmesini emrederek şöyle buyurur: “İşlerinde onlara danış.” (Âl-i İmrân (3), 159). Aile içinde de bir şekli ile yönetim söz konusu olduğuna göre bu prensip geçerli olmalıdır. Ailenin yöneticisi durumundaki erkek, başta hanımı olmak üzere ailenin bireyleri ile istişare ederek, meseleler hakkında onların da görüşü ve tekliflerini almalıdır.

Peygamber Efendimiz kadının kocasına itaat etmesinin önemi ve bunun Allah (cc) katındaki mükâfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Kadınların hayırlısı, baktığında seni mutlu eden, emrettiğinde sana itaat eden ve bulunmadığın zamanlarda namusunu ve malını koruyandır.”(Camiu’s-Sağir, Hadis no: 3294.) “Kadın beş vakit namazını kılar, Ramazanda orucunu tutar, namusunu korur ve kocasına itaat ederse cennete girer.” (Camiu’s-Sağir, Hadis no: 1505)

*“Kadın beş vakit
namazını kılar,
Ramazanda
orucunu tutar,
namusunu korur
ve kocasına itaat
ederse cennete
girer.”*

2.7. İslam'da Boşanma Adabı

Kur'an, eşlere, eski güzel günleri unutmamalarını öğütler. “Aranızda iyilik yapmayı da unutmayın. Şüphesiz Allah (cc) yaptıklarınızı hakkıyla görendir.” (Bakara (2), 237.) Yani boşanılacak dahi olunduğunda eşler birbirine olan iyiliklerini ve ihsanlarını unutmadan boşanmalıdırlar. “Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, ya onları iyilikle tutun yahut iyilikle bırakın. Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur.” (Bakara (2), 231.) Ayette geçen “maruf” kelimesi, evliliği sürdürme ya da sonlandırma ile birlikte kullanılmıştır. Başka bir ayette de (Bakara (2), 229.) “ihsan” ile sonlandırma geçmektedir. Yani evlilik hayatı maruf ölçülerle, iyilikle, ihsanla, güzellikle, anlayışla, örf'e uygun bir şekilde sürdürülmeli ve boşanma da aynı şekilde bu usullere göre yapılmalıdır.

“Yüce Allah'a en sevimsiz gelen meşru işlerden biri, boşanmadır.” (Ebû Dâvûd, Talâk, 3; İbn-i Mâce, Talâk, 1)

Hz. Muhammed'in (asm) yaptığı bu değerlendirme aslında iki önemli hususu ortaya koymaktadır: Birincisi aile kurumunun kutsiyeti, bir diğeri ise insana verilen önem. Aile kurumu basit hadiselerle nihayet bulamayacak kadar önemli telakki edilirken evlilik birliğinin çekilmez hale gelmesi karşısında İslâm dini son çare olarak kişilere bu hakkı tanımış bulunmaktadır. Önemli olan bu hakkın gerçekten evliliği kurtarmak için azami gayretin gösterilmesinden sonra ve keyfilikten uzak olarak kullanılabilmesidir (Özkeraz ve Baş, 2016: 87-95).

3. Yöntem

3.1. Çalışmanın Temel Problemi

Çalışmada, aile birlikteliğini ve bütünlüğünü zir-ü zeber eden unsurlar ifade edilmiş ve bu unsurlar içinden derd-i maişet belâsının aile kavramını iktisadi ve sosyolojik yönden ne ölçüde sarstığı İstanbul Sözleşmesi üzerinden değerlendirilmiştir.

3.2. Çalışmanın Analiz Yöntemi

Sosyal bilimlerde nitel veri analizi iki aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar betimsel analiz ve içerik analizi olarak değerlendirilir. Betimsel analiz ile değerlendirilen çalışmalarda;

Her ne kadar toplumda İslamiyet ölçüleri dejenere olmuş gibi görünse dahi bu toplumun büyük çoğunluğunun Müslüman olduğu göz ardı edilemez.

a- Konu önceden belirlenen kavramsal çerçeve ve temalara göre özetlenir ve yorumlanır.

b- Doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir.

c- Neden-sonuç ilişkisi bağlamında bir takım çıkarımlarda bulunulur.

Yukarıda sıralanan özellikler düşünüldüğünde çalışmada betimsel analiz yönteminin uygulandığı görülmektedir. Yani aile kavramı üzerinden bütünlüğü bozan temel unsurlardan derd-i maişet belâsı dikkate alınarak Kur'an, Hadisler ve Risale-i Nur Külliyyatı'nda geçen hususi kısımlar betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Hatta çalışmada izlenen bu yöntem için betimsel analizin alt boyutlarından çıkarımsal analiz yöntemi de kullanılmıştır denilebilir.

3.3. Çalışmaya Ait Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri birincil veri kaynakları olarak kabul edilen kitaplar ve ilgili yasal dayanaklardır. Aile bütünlüğünü bozan derd-i maişet belâsı ile ilgili Kur'an, Hadisler, Risale-i Nur Külliyyatı ve diğer yasal dayanaklarda geçen hususi kısımlar çalışmanın temel veri kaynakları olarak kabul edilmiştir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

İstanbul Sözleşmesi üzerinden incelenen tüm muteber veri kaynaklarına göre eşler arasında olması gereken sadakât, emniyet ve hürmet gibi unsurların bu sözleşme ile sağlanmasının mümkün olamayacağı görülmektedir. Elde edilen kaynaklardan çıkan sonuca göre; İslâm memleketi olan Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde “kadına şiddetin önlenmesi” adına bir kanun çıkartılmak isteniyorsa bunun yolunun Avrupa ve diğer devletlerin yaşayışlarından esinlenerek oluşturulmuş yasalarda değil de kendi iç dinamiklerimiz olan Kur'an ve Sünnetlerden oluşması gerekmektedir. 2012 yılından beri yürürlükte olan ilgili sözleşmenin beklenen faydayı sağlamamasının sebebi budur. Diğer bir deyişle ilgili sözleşme ile toplum arasında doku uyumsuzluğu tabir edebileceğimiz bir durum söz konusudur. Her ne kadar toplumda İslamiyet ölçüleri dejenere olmuş gibi görünse dahi bu toplumun büyük çoğunluğunun Müslüman olduğu göz ardı edilemez.

İlgili sözleşmenin maddeleri incelendiğinde kadına ekonomik ve sosyolojik açıdan özgürlükler ve haklar sağlandığı zannedilse dahi gerçekte öyle olmadığı yaşanan olaylar ile ortadadır. Bu sıkıntıların temelinde evlilik müessesinin maddeperest bir yaklaşımla sadece maddi haklar verdiği düşüncesi yatmaktadır. Bu düşünce de aslen İslâma mugayir bir fikirden gelmektedir ve bu sebeple toplumla uyuşmamaktadır.

Çalışmanın önceki kısımlarında tafsilatı ile bahsedilen ilgili sözleşmenin toplum tarafından reddedilen maddeleri düşünüldüğünde; sanki aile içi şiddette erkek devamlı zulmeden taraf gibi gösterilip, onun üzerine cezai maddeler oluşturulduğu görülmektedir. Esasen yaşanan olaylar incelendiğinde durumun sürekli bu minval üzere gerçekleşmediği açıktır. Bu nedenle

konuya tarafsız yaklaşılmalı ve yapıcı olunmalıdır. En önemlisi muhteşem örnekleri ile Türk-İslam tarihi ortadadır. Selçuklu ve Osmanlı devletleri içinde aile hayatı ile ilgili kanunlar ve uygulamalar incelenmelidir. Bu konuda bilim insanlarının görüşleri alınarak toplumla her konuda uyumlu aile hayatını düzenleyen kâmil manada yasalar oluşturulabilir.

Aslen hangi kanun, yasa veya sözleşme çıkartılırsa çıksın toplumdaki iman zaafiyeti giderilmediği ölçüde ailede, iş hayatında, eğitimde, siyasette ve bürokraside sıkıntılar hiç bitmeyecektir. Çünkü bu sayılan yapılar içinde olması gereken emniyet, hürmet ve sadakât ancak mü'minler tarafından sağlanabilir. O halde "Mü'minlerin en mühim vazifesi iman kurtarma vazifesidir" (Tarihçe-i Hayat, 706).

Sonuç olarak, konuyu sosyolojik açıdan değerlendirecek araştırmacılar için şu öneride bulunulabilir; aile bütünlüğü konusunda yapılacak çalışmaların hususen Türkiye'nin dini, ahlâkı, gelenekleri ve göreneklerine uygun gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunun için Türk-İslam kültürü içinde aile hayatı dikkatle incelenmelidir. Batı'dan alınan ve kanunlarımıza yerleştirilmek istenen yasaların Türkiye halkına uygunluğu sorgulanmalı ve Avrupa ile Türkiye toplumları arasındaki farklılıklar dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar

- Canatan, K. (2011), "Türk Ailesinin Tarihsel Gelişimi", Canatan, K. ve Yıldırım, E. (ed.) Aile Sosyolojisi içinde, Genişletilmiş 2. Baskı, Açılım Kitap, İstanbul, ss. 97-119.
- Doğan, İ. (2001). Osmanlı Ailesi. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Doğan, İ. (2009), Dünden Bugüne Türk Ailesi, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Ekici, F. Y., (2014), Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi, International Journal of Social Science Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2594> Number: 30, p. 209-224,
- İleri, C. N., (1910), İlel-i Ahlâkiyemiz, Yeni Osmanlı Matbaa ve Kütüphanesi, İstanbul.
- Kongar, E., (2013), 21. Yüzyılda Türkiye- 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kurt, A., (2012), Dünden Bugüne Türk Ailesi. Editör Mehmet Zincirkıran. (Türkiye'nin Toplumsal Yapısı) 335-364.
- Mardin, Ş., (1992). Din ve İdeoloji, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul.
- Nursi, B.S., (1996), Münazarat, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1996), Tarihçe-i Hayat, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Asa-i Musa, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Emirdağ Lahikası II, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat

Batı'dan alınan ve kanunlarımıza yerleştirilmek istenen yasaların Türkiye halkına uygunluğu sorgulanmalı ve Avrupa ile Türkiye toplumları arasındaki farklılıklar dikkate alınmalıdır.

-
- Nursi, B.S., (1997), İman ve Küfür Muvazeneleri, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), İşaret-ül İ'caz, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Kastamonu Lahikası, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Lem'alar, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Mektubat, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Nursi, B.S., (1997), Sözler, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat
- Ortaylı, İ. (2006), Osmanlı Toplumunda Aile, 6. Baskı, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Özkiraz, A., İşçi Baş, G. (2016). Osmanlıdan günümüze Türk toplumunda aile yapısı ve boşanma. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 18 (30), 87- 95
- Paksoy, M. (2020). Tartışmaların odağında İstanbul Sözleşmesi, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tartismalarin-odagindaki-istanbul-sozlesmesi/1924988>, Alıntılanma Tarihi: 10.11.2020
- Rıfat, A., (1893). Bergüzâr-ı Ahlak, İstanbul, s. 20.
- Russell, B., (1952). Marriage and Morals, Unwin Books Ltd., London.
- Tabakoğlu, A. (1992), "Osmanlı Toplumunda Aile", Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi-I, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ünal, V., (2013), "Geleneksel Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din," Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(26), 588-601).